

Sosiaali- ja terveysministeriö

6.8.2025

PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: asianumero VN/13128/2025

**Kangasalan kaupungin lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle
kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) muuttamisesta**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia siten, että aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää toimeentulotukea saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena alkaen 1.1.2026.

Vastaus taustakysymykseen 1.

Hyvinvointialueen toiminnan alettua vuonna 2023, on työttömille laadittavien aktivointisuunnitelmien tekeminen jäänyt käytännössä työvoimaviranomaisen vastuulle. Jo päättyneessä työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa tätä tehtävää hoitivat kunnat. Toteutuneen te-palvelu-uudistuksen jälkeen tehtävästä on vastannut kuntien muodostama työllisyysalue. Resurssivajeeseensa vedoten hyvinvointialue ei ole kyennyt osallistumaan työttömien aktivointisuunnitelmien laadintaan lain hengen mukaisesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Lakiesitykseen kirjattu pyrkimys viranomaisten päällekkäisten työtehtävien poistamiseen on kannatettava. Todennäköistä kuitenkin olisi, että aktivointisuunnitelmien tekemisen lopettaminen toimeentulotukea saavilta asiakkailta lisäisi te-palveluissa monialaisia työllistymissuunnitelmia tekevien asiantuntijoiden

työmäärää entisestään. Siten muutos veisi te-palveluissa resurssia pois mm. henkilöasiakkaille tarjottavasta työnvälityspalvelusta. Samalla voisi muodostua tilanne, jossa sosiaalihuollolle kuuluva vastuu työttömän palvelutarvearvion tekemisestä siirtyisi käytännössä kunnille ilman mukana seuraavaa resurssia. Kuntatalouden kannalta tilanne olisi ongelmallinen.

Vastaus taustakysymykseen 2.

Jo tällä hetkellä te-palveluissa on runsaasti asiakkaita, joiden työ- ja toimintakyvyssä on merkittävää alenemaa ja siten heillä on ensisijaista välitöntä sosiaali- ja terveyspalveluiden tai kuntoutuksen tarvetta ennen mahdollista työhön etenemistä. Esitetyt muutokset etäännyttäisivät asiakkaita entisestään niistä tärkeistä palveluista, joista hyvinvointialueen tulisi vastata. Kuntouttavan työtoiminnan palvelussa tarkoituksena on tavoitteellisen toiminnan avulla mahdollistaa työttömälle turvallinen ja realistinen paluu tai eteneminen kohti työtä, koulutusta tai muuta työllistymistä edistävää palvelua. Eri syiden takia tähän tavoitteeseen päästään harvoin ja esimerkiksi palvelun vaikuttavuus suhteessa työttömyysjaksojen lyhentymiseen jää alhaiseksi. On myös muistettava, että aktivointisuunnitelmat eivät aina johda kuntouttavaan työtoimintaan, vaan niiden avulla esim. nuorelle on voitu yhdessä hänen kanssaan laatia moniammatillinen palvelutarvearvio ja siten alkuun realistinen etenemissuunnitelma mm. velka- tai asumisasioiden selvittelyyn ennen työllistymisvaihetta. Tähän työhön sosiaalityön ammattilainen on voinut antaa oman tärkeän panoksensa.

Lakimuutos voi synnyttää riskin, jossa toimeentulotukea saavat työikäiset henkilöt syrjäytyvät pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle, koska heidän palvelutarpeensa voi jäädä arviomatta eivätkä he siten ohjaudu tilanteensa mukaiseen avun tai palvelun piiriin. Tämä lisäisi osaltaan ei-toivottavaa polarisaatiota kuntalaisten keskuudessa. Muutos voi myös voimistaa nyistä huolestuttavaa kehityssuuntaa, jossa ensisijaisesti toimeentulotukea saavaa asiakasta ohjataan hyvinvointialueen toimesta hakemaan työttömyysetuutta

puutteellisesta työ- ja toimintakyvystä huolimatta. Asiakkuudessa ja palveluun ohjautumisessa maksettavan etuuden merkitys tulisi kuitenkin olla sekundaarinen suhteessa asiakkaan todelliseen palvelutarpeeseen.

Vastaus taustakysymykseen 3.

Lakiesityksen tavoite on keventää viranomaistyötä ja vähentää aktivointisuunnitelmien tekemiseen liittyvää hallinnollisen työn määrää. Hyvinvointialueella saattaisikin vapautua resurssia muihin työtehtäviin. Merkittävää taloudellista säästöä siellä tuskin saavutetaan. Todennäköisesti Te-palveluissa TYM-asiakkuudet kasvaisivat samoin kuin asiakkaille tehtävien monialaisten suunnitelmien määrät, ja siten työn painopistettä ja resursseja pitäisi siirtää tähän kohtaan palveluprosessia. Asiakkaan tilannetta edistävä TYM-työ vaatii monialaista osaamista ja riittävän tiivistä asiakasprosessia. Viranomaisten välisten muuttuvien vastuiden taustalla työttömien asiakkaiden tilanteet ja niistä kumpuavat palvelutarpeet säilyvät ennallaan. Asiakasmäärät pysyvät jatkossakin korkealla tasolla suhteessa viranomaisten käytössä oleviin rajallisiin resursseihin.

Vastaus taustakysymykseen 4.

Esityksen taloudelliset vaikutukset eli tavoitellut säästöt viranomaistoimijoille jäävät todennäköisesti vähäisiksi. Palveluprosessien tehostumista voidaan arvioida vasta myöhemmin. Mahdollisesti merkittävään kasvuun te-palveluissa lähtevät monialaisten työllistymissuunnitelmien määrät haastavat työllisyysalueiden resurssien riittävyyden. Tämä voi entisestään haastaa kuntien taloutta nousevina maksuosuuksina työllisyysalueille sekä valtiolle henkilöiden pitkittyvän työttömyyden perusteella maksettavina työttömyysturvan kannustemaksuina.

Viipymättä tulisi arvioida mahdollisuus osoittaa hyvinvointialueille sellaista taloudellista insentiiviä, että niillä olisi jatkossa vastuulleen kuuluvilla palveluilla nykyistä vahvempi halu kohdata ja auttaa palveluiden tarpeessa olevia työttömiä kuntalaisia. Jos tähän ei päästä, on pelkästään kuntien vastuulle kuuluvilla te-palveluilla pitkällä

aikavälillä mahdotonta purkaa nykyistä pitkäaikaistyöttömyyttä ja pureutua ilmiöön usein kytkeytyviin sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin. Kansantaloudellisesti ajateltuna kenenkään työvoimaan kuuluvan panosta ei olisi varaa hukata. Samalla kyse on myös tulevaisuuden työvoiman riittävydestä ja kuntien elinvoiman säilymisestä.

Vastaus taustakysymykseen 5.

Voidaan yleisesti todeta, että hallinnon keventäminen ja prosessien sujuvoittaminen tukevat toiminnan sisäistä tehokkuutta. Siten samoilla resursseilla voidaan saada enemmän. Hallituksen lakiesitykseen liittyy kuitenkin riskejä. Hyvinvointialueille kuuluva vastuu arvioida kuntalaisten tarvitsemia sosiaali- ja terveyspalveluita siirtyisi käytännössä työvoimaviranomaiselle eli kuntiin, jossa ei ole tähän tarvittavaa resurssia ja osaamista. Työllisyysalueiden tulisi työvoimaviranomaisina huolehtia osaavan työvoiman turvaamisesta työnantajille erityisesti yrityksille. Tämä tärkeä perustehtävä voisi vaarantua monialaisen työn määrän kasvaessa. Edelleen työllisyysalueille voisi syntyä tarve hankkia lisää resurssia laajentuviin lakisääteisiin tehtäviinsä edustamiltaan kunnilta. Kuntien taloudelliselle kantokyvylle tämä olisi merkittävä haaste. Siksi kuntien tulisi saada valtiolta uutta yleiskatteellista rahoitusta lakiesityksessä ehdotettuun lakisääteiseen tehtävään, jota niille mahdollisesti ollaan siirtämässä.

Kangasalan kaupungin psta.

Työelämäpäällikkö Kimmo Kivinen

+35840 628 9355

kimmo.kivinen@kangasala.fi